

Tyrinėtoje gyvenvietės dalyje aptiktas maždaug to paties laikotarpio kaip piliakalnis iki 0,5 m storio kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta: titnago skaldytinis, lipdytos lygiu bei grublėtu paviršiumi ir žiestos keramikos.

Vytautas Daugudis

IMBARĖS PILIAKALNIO IR GYVENVIETĖS TYRINĖJIMAI

1982 m. MAII tėsė Imbarės (Kretingos raj.) piliakalnio ir jo senosios gyvenvietės archeologinius tyrinėjimus, pradėtus 1969 m. (žr.: ATL 1978 ir 1979 metais. V., 1980, p. 22-25; ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 32-34). Piliakalnio aikštelės P dalyje, 35 m² plote buvo ištirtas apatinysis - ankstyvasis kultūrinio sluoksnio horizontas, kuris V aikštelės pakraštyje buvo 15-20 cm, o prie jo esančio pylimo vietoje - apie 1 m storio.

Pirmųjų m.e. anžių sluoksnyje (su lipdyta lygiu bei šiurkščiu paviršiumi keramika) aptiktas pusapskritimio formos, 1,95 m skersmens akmenų grindinys. Jo š pusėje buvo 1,85 m ilgio ir 0,5 pločio kyšulys, ties kurio viduriu buvo 10x15 cm dydžio akmenimis apdėtas plotelis, lyg ten stovėjusio medinio stulpo (?) vieta. Ugnies nei degusių pėdsakų ant grindinio ar jo aplinkoje nepastebėta. Panašių statinių kaip šie iki šiol Lietuvoje nerasta. Jis primena pagonių kulto pastatus, aptinkamus Rytų Europos miškingosios juostos I m.e. tūkstantmečio gyvenvietėse.

Apatinėje aptariamoje sluoksnio dalyje aptikta pirmųjų piliakalnio gyventojų medinių statinių pėdsakų. Tai antžeminio keturkampio plano, primityvios stulpinės konstrukcijos kelių patalpų pastato dalis. Jo sienos buvo iš 4-15 cm storio kuolų, sukaltų statmenai į žemę kas 20-30 cm vienas nuo kito daugiausia poromis.

Tarpai tarp kuolų buvo išpinti maždaug piršto storio virvais ir apkrėsti moliu. Pastate būta atviro tipo židinių, įrengtų 0,5-0,8 m skersmens smailiadugnėse, 30-40 cm gylio duobutėse. Iširta tikrai viena, maždaug 3x3 m dydžio, patalpa.

Prie šio pastato aptikta pačių ankstyvųjų piliakalnio įtvirtinimų pėdsakų. Dvi lygiagrečios, per 0,5-0,7 m viena nuo kitos nutolusios, statmenai į žemę įkaltų medinių stulpų eilės ėjo aikštelės pakraščiu. Stulpai eilėse buvo sukalti maždaug 0,6-0,8 m tarpais, kurie greičiausiai buvo užpildyti panašaus storio horizontaliai vienas ant kito sukrautais rąsteliais. Taigi iš pradžių piliakalnio aikštelė buvo apsaugota tikrai 0,5-0,7 m pločio dviguba medine gynybine siena.

Ankstyviausių piliakalnio statinių horizontui priklauso maždaug dirbinių: mažas titnaginis peiliukas, keletas titnagr skeltelių, 2 akmeniniai kapliai ir šiek tiek lipdytų, silpnai išdegtų puodų šukių lygiu bei šiurkščiu paviršiumi. Tad Imbarės piliakalnis buvo apgyventas greičiausiai dar I tūkst. pr.m.e. pirmoje pusėje.

1982 m. vakarinėje piliakalnio gyvenvietės dalyje, prie Salanto upelio ištirtas 5x10 m dydžio plotas. Kultūrinio sluoksnio storis arčiau piliakalnio vakarinio šlaito buvo 0,7-0,8 m, o arčiau Salanto - 0,4-0,6 m. Tyrinėtoje vietoje daugiausia rasta II m.e. tūkst. pradžios daiktų (geležinis tiesia mugarėle peilis, žiestų puodų šukių). Be to, buvo 4x4 m dydžio antžemiųjų gyvenamųjų pastatų, statytų iš kamposse sukirstų rąstų, liekanų. Viename tokio pastato kampe būdavo iš akmenų krauta krosnis. Čia pastatai buvo išdėstyti rečiau, negu arčiau piliakalnio. Atrodo, kad II m.e. tūkst. pradžioje ši gyvenvietė pamažu išsiplėtė į V. Salanto kryptimi ir atitinkamai į P ir į Š šios upės kairiojoje

pakrantėje.

Žvalgant 1983 m. melioruojamą R piliakalnio gyvenvietės dalį, ir R nuo piliakalnio, už Pilsupio esančioje dirbamoje kalvoje aptikti I-II m.e. tūkst. pradžios gyvenimo pėdsakų. II tūkst. pradžioje gyvenvietė čia buvo užėmusi apie 2,5-3 ha plotą. Iš viso abi šios gyvenvietės dalys tais laikais siekė apie 5 ha plotą.

Be to, R gyvenvietės dalies P pakraštyje 1983 m. rastas ir mitologinis 0,9x1,1x1,4 m dydžio akmuo, kurio paviršiuje išgręžtos 75 3-6 cm skersmens ir 0,5-2 cm gylio duobutės. Aplink šį akmenį buvo ir daugiau panašaus dydžio akmenų, tik be ženklų ir išlikusių senos lauzavietės pėdsakų. Tai rodo, kad čia senovėje greičiausiai buvusi pagonių kulto vieta.

Elena Grigalavičienė

SOKIŠKIŲ PILIAKALNIS

1982-1983 m. MAII tėsė Sokiškių piliakalnio, Ignalinos raj., tyrinėjimus, pradėtus dar 1980 m. (žr.: ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 24-27). Toliau tirta aikštelė, atidengtas dar 527 m² plotas. Iškasta aikštelės aukščiausia dalis (ŠV pakraštys, ŠR jos galas), taip pat 26 m ilgio ir 2 m pločio bandomoji perkasa nuolaidžiojoje jos dalyje.

Nustatyta, kad ankstyvajame piliakalnio egzistavimo laikotarpyje buvo iškastas apie 2 m gylio ir 3-6 m pločio griovys, kuris tęsėsi ne tik ŠV, bet ir ŠR aikštelės pakraščiu ir baigėsi R aikštelės gale. Atidengto griovio ilgis - 50 metrų. Šalia griovio aikštelėje buvo pylimėlis ir už jo vėl griovelis. Laikui bėgant, pylimėlis buvo didintas ir griovelis užpiltas. Be to, įvairiu laikotarpiu šalia griovelio, o vėliau jo vietoje buvo sukalta